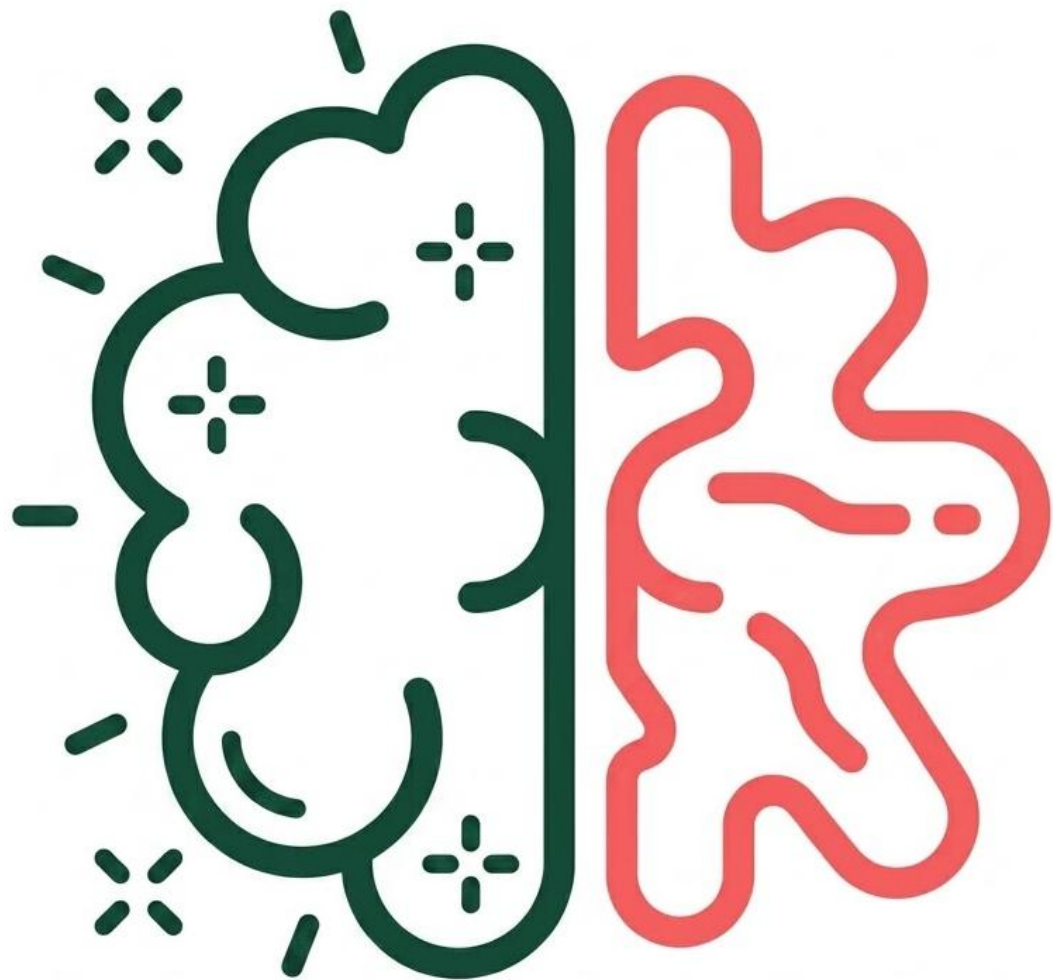

สถานการณ์ภาวะสมอง เสื่อมในผู้สูงอายุไทย: วิกฤติเงียบที่ต้องเร่งรับมือ

ผศ.ดร.พญ. ชโลบล เจริญศรี

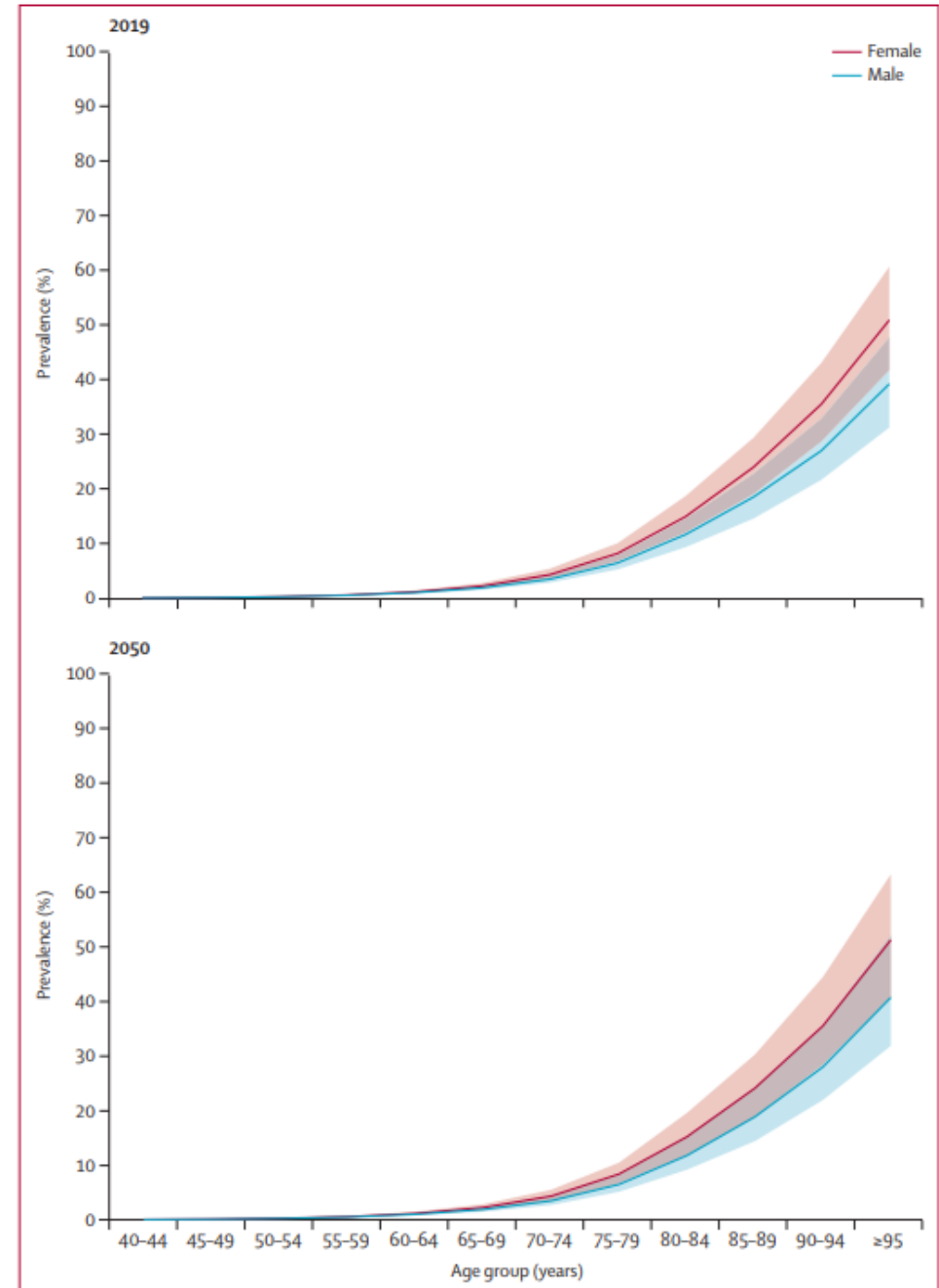
สาขาวิชาเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาวะสมองเสื่อมพบบ่อยขึ้น เมื่ออายุเพิ่มขึ้น

การคัดกรองความคิดความจำ พ.ศ. 2564-2566

พ.ศ.	ผู้สูงอายุ ที่ได้รับการคัดกรอง (คน)	จำนวนผู้ที่มีความผิดปกติ ด้านความคิดความจำ (คน)	ร้อยละของ ผู้ที่มีความผิดปกติ ด้านความคิดความจำ
2564	84,452	2,138	2.531
2565	6,236,506	82,655	1.325
2566	7,734,617	213,022	2.754

ตารางที่ 9 การคัดกรองความคิดความจำ พ.ศ. 2564-2566

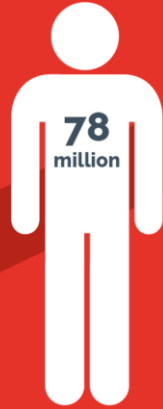
ที่มา: สถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2566

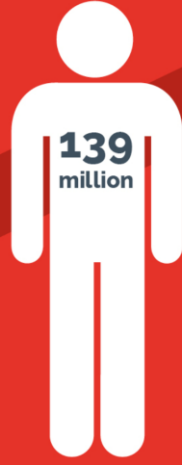
Alzheimer's Disease
International
The global voice on dementia

2019

2030

2050

**Estimated growth in number of
people with dementia 2019–2050***

*WHO Global status report 2021

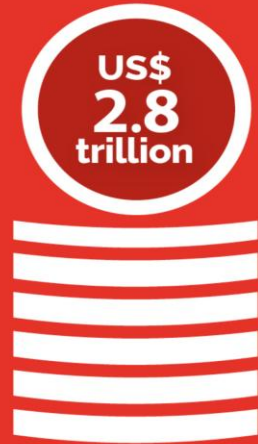
**Every 3 seconds
someone in the world
develops dementia**

Alzheimer's Disease
International
The global voice on dementia

**US\$
1.3
trillion**

**US\$
2.8
trillion**

**The total estimated annual worldwide
cost of dementia is over US\$ 1.3 trillion.
This figure is forecast to rise to
US\$ 2.8 trillion by 2030***

*WHO Global status report 2021

Alzheimer's Disease
International
The global voice on dementia

อาการของภาวะสมองเสื่อม

หลงลืม

หลงทางที่คุ้นเคย

ความสามารถในการจัดการสิ่งต่าง ๆ แย่ลง
แก้ปัญหาไม่ได้

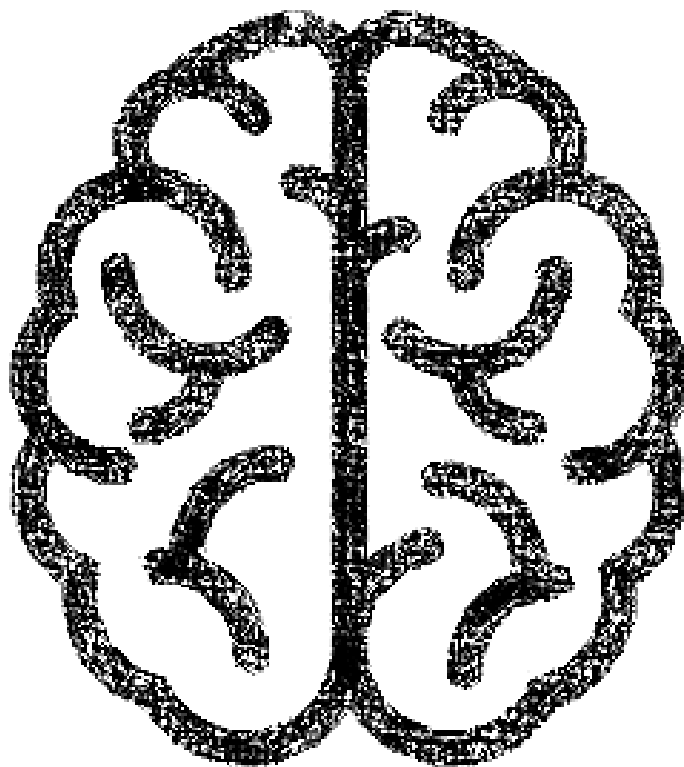
การดูแลตนเองแย่ลง

นึกคำไม่ออก ใช้คำผิด

สับสนวันเวลา

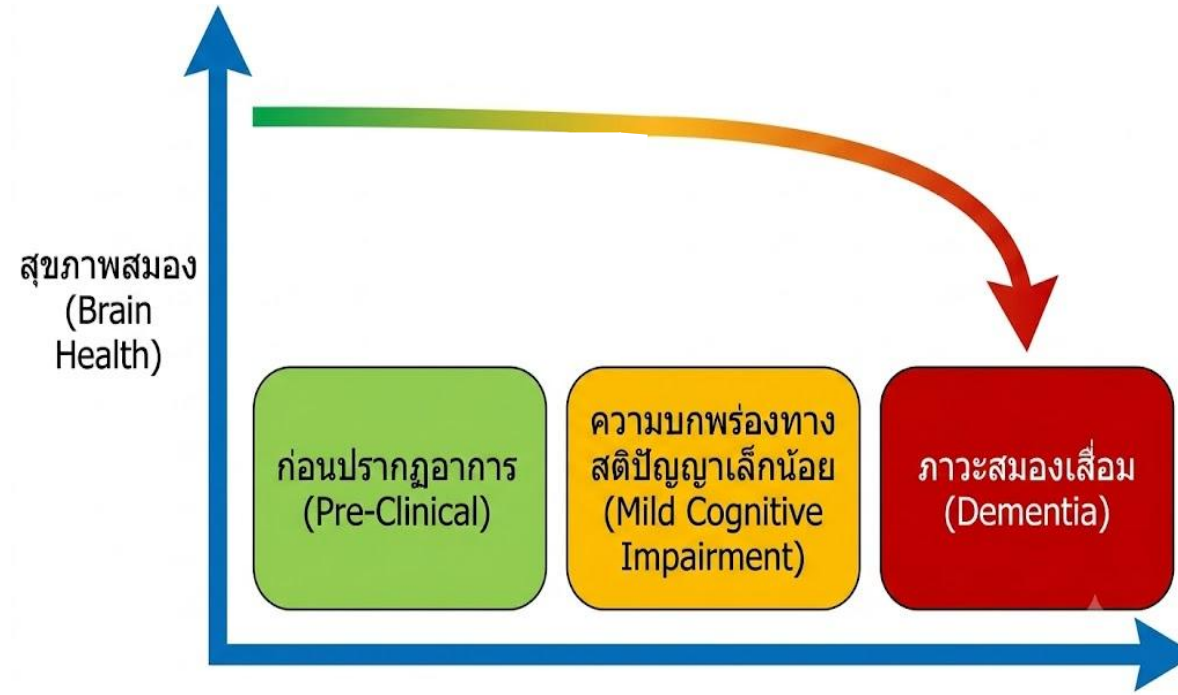
สมาธิไม่ดี

อารมณ์ หรือ บุคลิกภาพเปลี่ยน

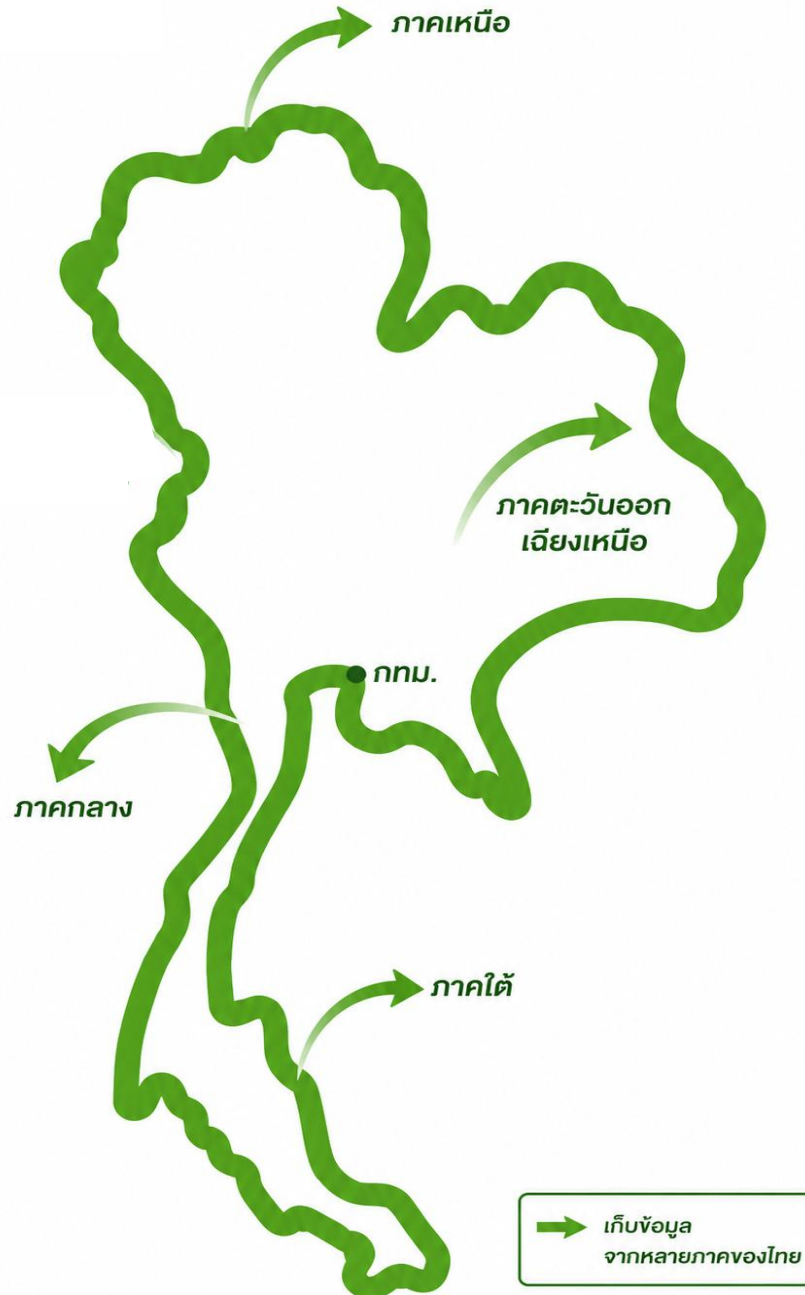

การดำเนินโรคของภาวะสมองเสื่อม

อาการผิดปกติทางสมอง	ไม่มี	เริ่มมีเล็กน้อย	ผิดปกติ
การตรวจสมรรถภาพสมอง	ปกติ	เริ่มผิดปกติ	ผิดปกติ
ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน	ทำได้	ทำได้	ทำได้ลดลงหรือทำไม่ได้

โครงการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 7

20 จังหวัดจากทุกภูมิภาครวมถึงกรุงเทพมหานคร

ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ **60** ปีขึ้นไป

จำนวน **8,345** คน

การทดสอบ สมรรถภาพสมอง

Montreal Cognitive Assessment Basic (MoCA-B)

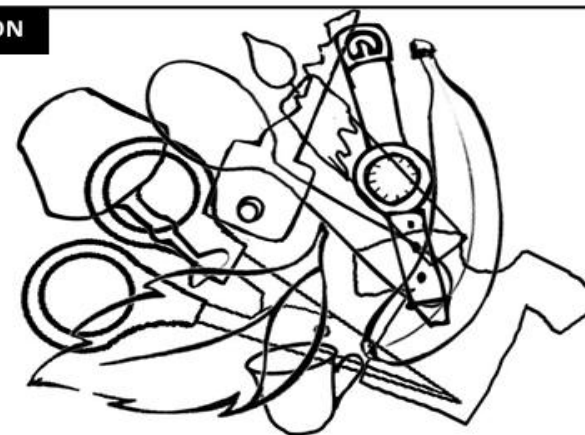
คะแนนเต็ม 30 คะแนน

- บวก 1 คะแนน สำหรับผู้ที่มีการศึกษา < 4 ปี
- บวก 1 คะแนน สำหรับผู้ที่อ่านไม่ออกหรือเขียนไม่ได้โดย ไม่คำนึงถึงระดับการศึกษา

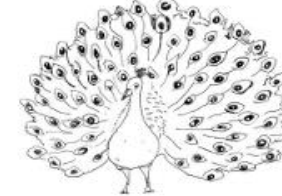
MONTREAL COGNITIVE ASSESSMENT BASIC (MOCA-B) ฉบับภาษาไทย							ชื่อ _____ เพศ _____ อายุ _____ ระดับการศึกษา _____ วันที่ทดสอบ _____ ผู้ทำการทดสอบ _____																											
EXECUTIVE FUNCTION							คะแนน เวลาเริ่ม _____ (/1)																											
IMMEDIATE RECALL							ไม่มีคะแนน																											
อ่านชุดคำเหล่านี้แล้วให้ดูถูกทดสอบพร้อมเข้า <table border="1"> <tr> <td>พริกขี้หนู 1</td> <td>กุหลาบ</td> <td>แก้ว</td> <td>มือ</td> <td>น้ำเงิน</td> <td>ชัน</td> </tr> <tr> <td>พริกขี้หนู 2</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>								พริกขี้หนู 1	กุหลาบ	แก้ว	มือ	น้ำเงิน	ชัน	พริกขี้หนู 2																				
พริกขี้หนู 1	กุหลาบ	แก้ว	มือ	น้ำเงิน	ชัน																													
พริกขี้หนู 2																																		
FLUENCY ให้บอกชื่อ "ผลไม้" ให้ได้มากที่สุดภายใน 1 นาที							(/2)																											
<table border="1"> <tr> <td>1.....</td> <td>2.....</td> <td>3.....</td> <td>4.....</td> <td>5.....</td> <td>6.....</td> <td>จำนวน _____ ชนิด</td> </tr> <tr> <td>7.....</td> <td>8.....</td> <td>9.....</td> <td>10.....</td> <td>11.....</td> <td>12.....</td> <td>2 คะแนน ถ้าบอกได้ ≥ 13 ชนิด</td> </tr> <tr> <td>13.....</td> <td>14.....</td> <td>15.....</td> <td>16.....</td> <td>17.....</td> <td>18.....</td> <td>1 คะแนน ถ้าบอกได้ 8-12 ชนิด</td> </tr> <tr> <td colspan="6"></td> <td>0 คะแนน ถ้าบอกได้ ≤ 7 ชนิด</td> </tr> </table>							1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6.....	จำนวน _____ ชนิด	7.....	8.....	9.....	10.....	11.....	12.....	2 คะแนน ถ้าบอกได้ ≥ 13 ชนิด	13.....	14.....	15.....	16.....	17.....	18.....	1 คะแนน ถ้าบอกได้ 8-12 ชนิด							0 คะแนน ถ้าบอกได้ ≤ 7 ชนิด
1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6.....	จำนวน _____ ชนิด																												
7.....	8.....	9.....	10.....	11.....	12.....	2 คะแนน ถ้าบอกได้ ≥ 13 ชนิด																												
13.....	14.....	15.....	16.....	17.....	18.....	1 คะแนน ถ้าบอกได้ 8-12 ชนิด																												
						0 คะแนน ถ้าบอกได้ ≤ 7 ชนิด																												
ORIENTATION [] เวลา (± 2 ชั่วโมง) [] วัน [] เดือน [] ปี [] สถานที่ [] จังหวัด							(/6)																											
CALCULATION บอก 3 วิธีในการจ่ายเงินซื้อสินค้าราคา "13 บาท" ด้วยเหรียญ 1, 5 และ 10 บาท ให้พอดี โดยไม่ต้องเงินเกินตอน (1 คะแนนต่อ 1 วิธี โดยรวมสูงสุด = 3 คะแนน)							(/3)																											
[] 1..... [] 2..... [] 3.....																																		
ABSTRACTION บอกความเหมือนของหมวดหมู่ซึ่งการใช้งานระหว่าง 2 สิ่ง เช่น กบ-เตา-ส้ม เป็นผลไม้							(/3)																											
[] รถไฟ - เรือ [] เหมือ - ไม้ [] ขลุ่ย - กลอง																																		
DELAYED RECALL							(/5)																											
<table border="1"> <tr> <td>พริกขี้หนูที่จำได้</td> <td>กุหลาบ</td> <td>แก้ว</td> <td>มือ</td> <td>น้ำเงิน</td> <td>ชัน</td> </tr> <tr> <td>ตัวช่วยแบบหมวดหมู่</td> <td>[]</td> <td>[]</td> <td>[]</td> <td>[]</td> <td>[]</td> </tr> <tr> <td>ตัวช่วยแบบตัวอักษร</td> <td>[]</td> <td>[]</td> <td>[]</td> <td>[]</td> <td>[]</td> </tr> </table>								พริกขี้หนูที่จำได้	กุหลาบ	แก้ว	มือ	น้ำเงิน	ชัน	ตัวช่วยแบบหมวดหมู่	[]	[]	[]	[]	[]	ตัวช่วยแบบตัวอักษร	[]	[]	[]	[]	[]									
พริกขี้หนูที่จำได้	กุหลาบ	แก้ว	มือ	น้ำเงิน	ชัน																													
ตัวช่วยแบบหมวดหมู่	[]	[]	[]	[]	[]																													
ตัวช่วยแบบตัวอักษร	[]	[]	[]	[]	[]																													
ให้คะแนนเฉพาะคำที่พริกขี้หนูได้โดย ไม่ใช้ตัวช่วย (1 คะแนนต่อ 1 คำ)																																		
VISUOPERCEPTION							(/3)																											
<table border="1"> <tr> <td>กรรไกร</td> <td>เสื้อยืด</td> <td>กล้วย</td> <td>คอมพิวเตอร์</td> <td>เทียน</td> <td>3 คะแนน ถ้า N = 9-10</td> </tr> <tr> <td>นาฬิกาข้อมือ</td> <td>แก้ว</td> <td>โน้ต</td> <td>กุญแจ</td> <td>ช้อน</td> <td>2 คะแนน ถ้า N = 6-8</td> </tr> <tr> <td colspan="5"></td> <td>1 คะแนน ถ้า N = 4-5</td> </tr> <tr> <td colspan="5"></td> <td>0 คะแนน ถ้า N ≤ 0-3</td> </tr> </table>								กรรไกร	เสื้อยืด	กล้วย	คอมพิวเตอร์	เทียน	3 คะแนน ถ้า N = 9-10	นาฬิกาข้อมือ	แก้ว	โน้ต	กุญแจ	ช้อน	2 คะแนน ถ้า N = 6-8						1 คะแนน ถ้า N = 4-5						0 คะแนน ถ้า N ≤ 0-3			
กรรไกร	เสื้อยืด	กล้วย	คอมพิวเตอร์	เทียน	3 คะแนน ถ้า N = 9-10																													
นาฬิกาข้อมือ	แก้ว	โน้ต	กุญแจ	ช้อน	2 คะแนน ถ้า N = 6-8																													
					1 คะแนน ถ้า N = 4-5																													
					0 คะแนน ถ้า N ≤ 0-3																													
NAMING บอกชื่อสิ่งในภาพ (ภาพประกอบในเอกสารแนบ)							(/4)																											
ATTENTION อ่านเลขเสียงเฉพาะตัวเลขที่อยู่ในวงกลม							(/1)																											
1 5 8 3 9 2 0 3 9 4 0 2 1 6 8 7 4 6 7 5 (ภาพประกอบในเอกสารแนบ)																																		
อ่านเลขเสียงเฉพาะตัวเลขที่อยู่ในวงกลมและขีดเส้น 3 8 5 1 3 0 2 9 2 0 4 9 7 8 6 1 5 7 6 4 (ภาพประกอบในเอกสารแนบ)							(/2)																											
1 5 8 3 9 2 0 3 9 4 0 2 1 6 8 7 4 6 7 5 ขีดทศนิยม _____ ครั้ง 2 คะแนน ถ้าขีดทศนิยม ≤ 2 ครั้ง 1 คะแนน ถ้าขีดทศนิยม 3 ครั้ง 0 คะแนน ถ้าขีดทศนิยม > 4 ครั้งขึ้นไป																																		
Adapted by : Parunyou Julayanont MD Copyright : Z. Nasreddine MD Final Version June 04, 2014							คะแนนรวม (/30) เวลาจริง _____ นาที _____ วินาที																											

MONTREAL COGNITIVE ASSESSMENT (MOCA-B) BASIC

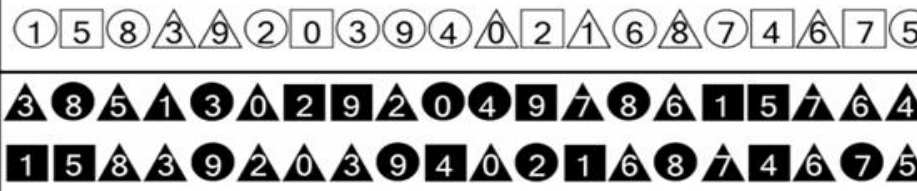
VISUOPERCEPTION

NAMING

ATTENTION

Adapted by: Parunyou Julayanont MD

Copyright: Z. Nasreddine MD

Final Version June 04, 2014

การทดสอบ สมรรถภาพสมอง Montreal Cognitive Assessment Basic (MoCA-B)

คะแนนเต็ม 30 คะแนน

- บวก 1 คะแนน สำหรับผู้ที่มีการศึกษา < 4 ปี
- บวก 1 คะแนน สำหรับผู้ที่อ่านไม่ออกหรือเขียนไม่ได้โดย ไม่คำนึงถึงระดับการศึกษา

ทดสอบความสามารถของสมองได้
ครอบคลุมหลายด้าน

ภาษาไทย

มีการปรับคะแนนตามระดับการศึกษา

เกณฑ์ผิดปกติค่อนข้างสูง

ทดสอบจากบริบทประชากรในกทม

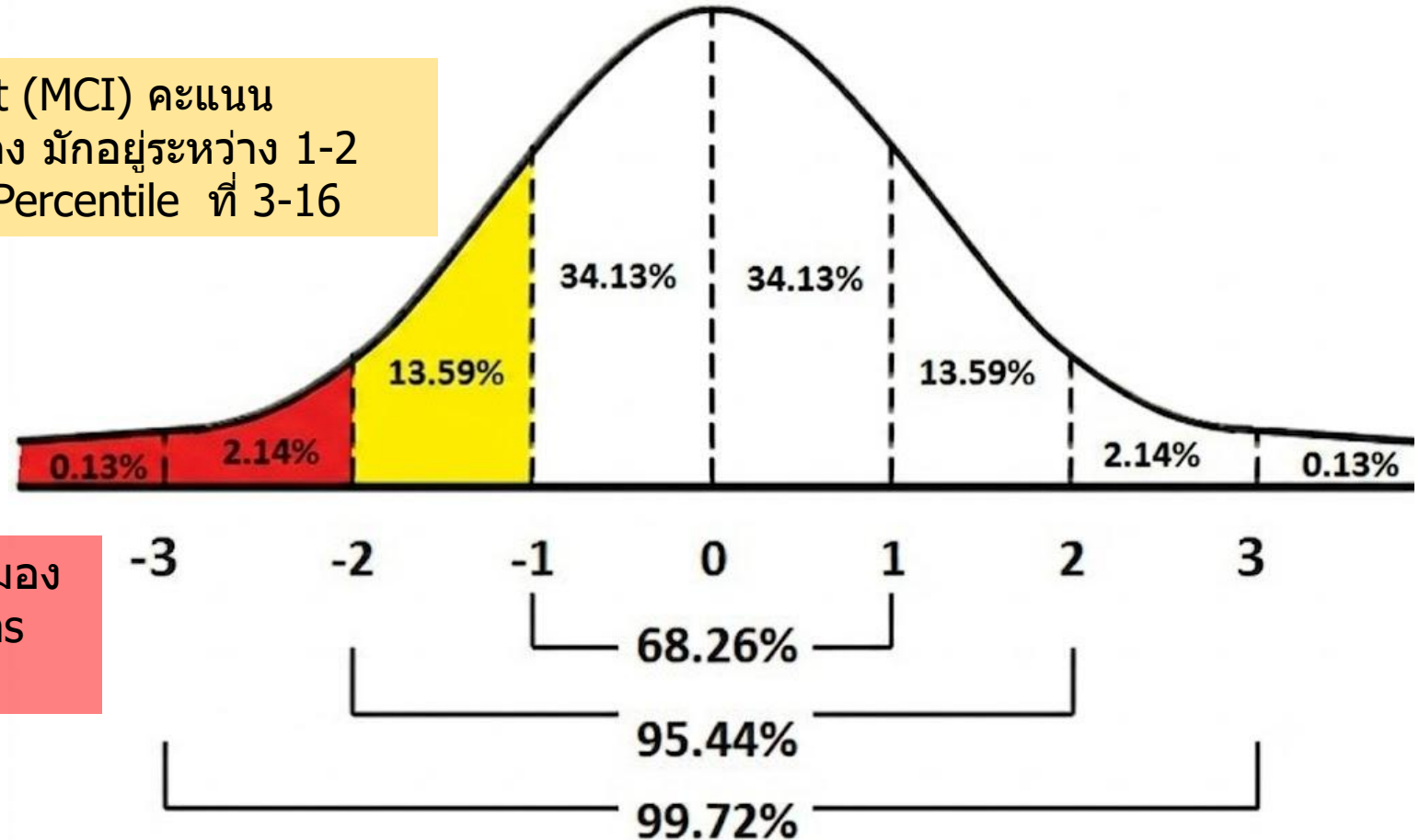
อาจทำให้ความชุกมากกว่าความเป็นจริง

การวินิจฉัยภาวะสมองเสื่อมนอกจากคะแนนการทดสอบสมรรถภาพสมองแล้ว
ควรคำนึงถึงอาการและความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันร่วมด้วย

Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition: DSM-5

Mild cognitive impairment (MCI) คะแนน
แบบทดสอบสมรรถภาพสมอง มักอยู่ระหว่าง 1-2
standard deviations หรือ Percentile ที่ 3-16

Dementia: คะแนนแบบทดสอบสมรรถภาพสมอง
มักต่ำกว่าMean ตั้งแต่ 2 standard deviations
หรือ ต่ำกว่า Percentile ที่ 3

ลักษณะประชากรที่ศึกษา (N=8,345)

กลุ่มอายุ

60-69 ปี: 5,380 คน (60.1%)

70-79 ปี: 2,336 คน (30.2%)

80 ปีขึ้นไป: 629 คน (9.8%)

เพศ

หญิง: 4,754 คน (57.9%)

ชาย: 3,591 คน (42.1%)

ระดับการศึกษา

ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า: 5,761 คน (73.4%)

มัธยมศึกษาหรือสูงกว่า: 2,584 คน (26.6%)

สถานที่อยู่อาศัย

ในเมือง:
4,811 คน
(44.8%)

ชนบท:
3,534 คน
(55.2%)

สภาพความเป็นอยู่

อยู่คนเดียว:
812 คน (9.9%)

อยู่กับผู้อื่น:
7,533 คน (90.1%)

สถานะการทำงาน

มีงานทำ:
4,624 คน
(52.3%)

ว่างงาน/
เกษียณ:
4,216 คน
(47.7%)

โรคประจำตัว (แต่ละคนมีหลายโรคได้)

ความดันโลหิตสูง: 5,024 คน (62.7%)

เบาหวาน: 1,667 คน (20.7%)

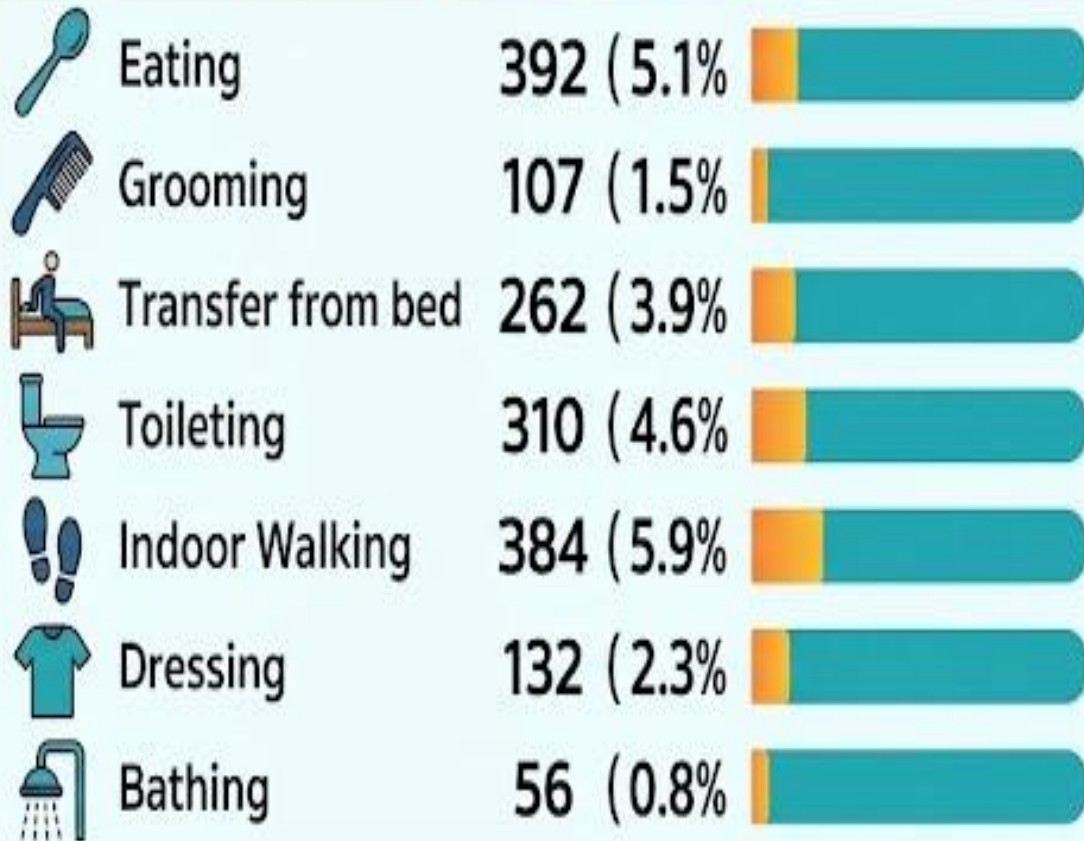
โรคไตเรื้อรัง: 2,891 คน (38.7%)

โรคหลอดเลือดสมอง: 148 คน (1.8%)

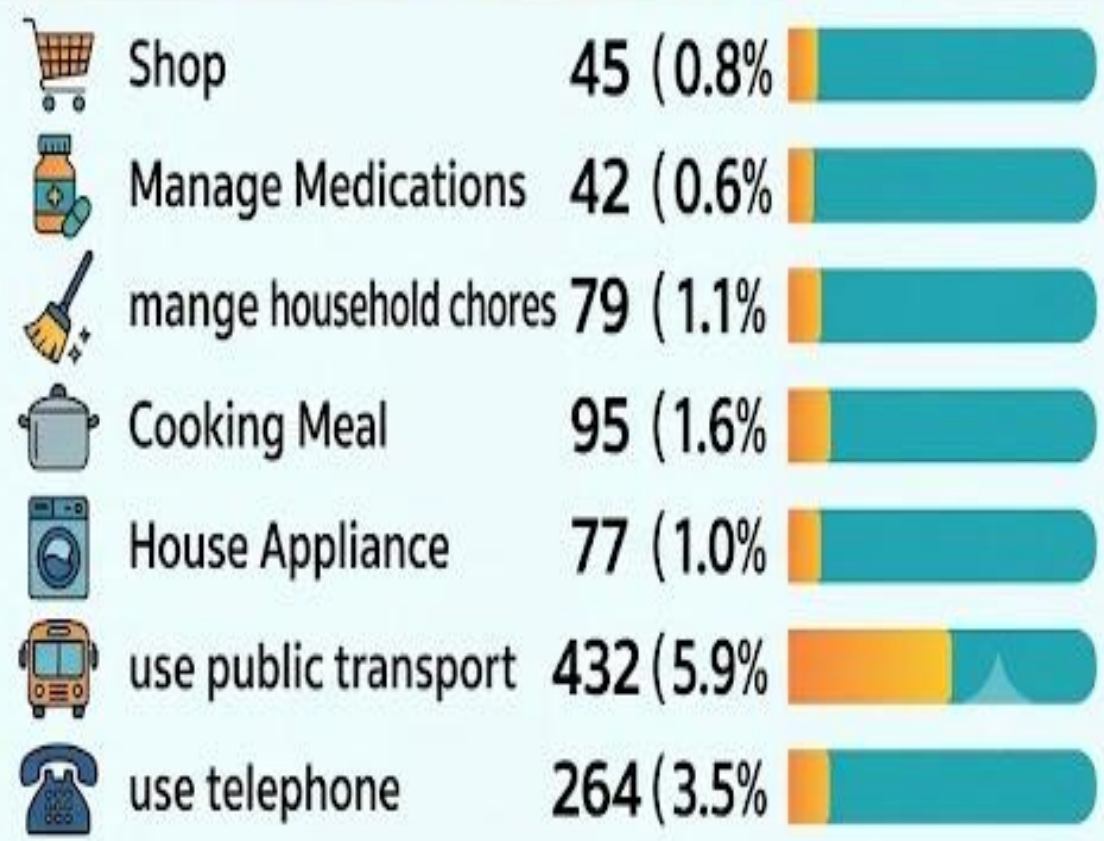
ผลการศึกษาข้อบกพร่องในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ADL)

FUNCTIONAL LIMITATION STUDY: PREVALENCE OF ADL IMPAIRMENTS

IMPAIRED BASIC ADL (BADL)*

IMPAIRED INSTRUMENTAL ADL (IADL)**

*BADL: Basic Activities of Daily Living. **IADL: Instrumental Activities of Daily Living.

(% = weighted%)

กลุ่มที่ 1: ไม่มีภาวะสมองเสื่อม

1.1. ไม่มีภาวะสมองเสื่อม

1.2. ไม่มีภาวะสมองเสื่อม

แต่มีความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันลดลง

ความชุกของภาวะสมองเสื่อมระดับต่าง ๆ
ของผู้สูงอายุไทย

กลุ่มที่ 2: MCI

2.1. ภาวะสมองเสื่อม ระยะเริ่มต้น (MCI)

2.2. MCI ร่วมกับมีความ บกพร่องด้านกายภาพ

กลุ่มที่ 3: โรคสมองเสื่อม

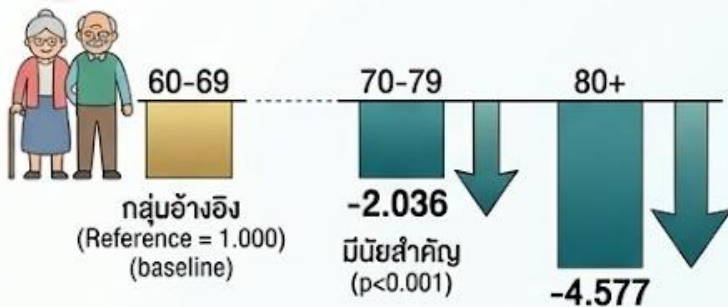
3.1. โรคสมองเสื่อม ระยะเริ่มต้น (Mild)

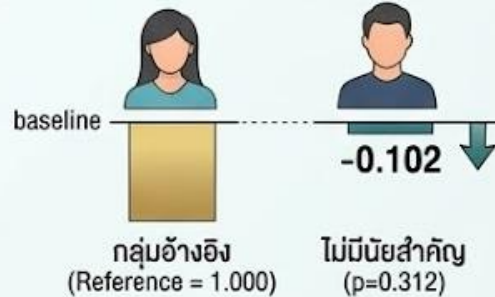
3.2. โรคสมองเสื่อม ระยะปานกลางถึงรุนแรง

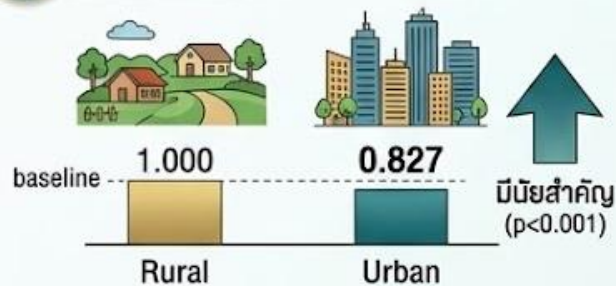
อายุ สูงวัยมากขึ้น คะแนนลดลง

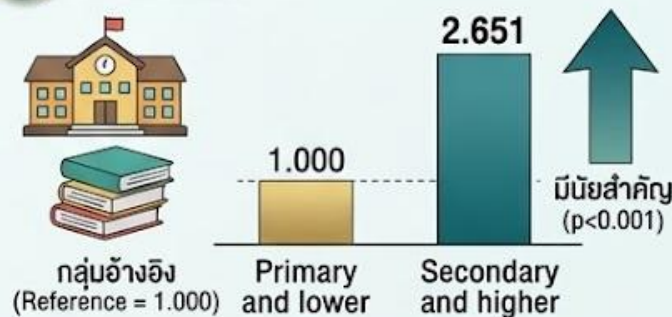
เพศ ผู้หญิงมีคะแนนสูงกว่าเล็กน้อย

ที่อยู่อาศัย คนในเมือง คะแนนสูงกว่า

การศึกษา การศึกษาสูงกว่า คะแนนสูงกว่ามาก

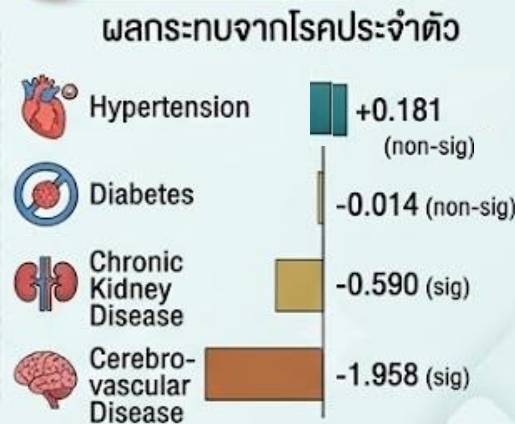
สถานะการทำงาน คนมีงานทำ คะแนนสูงกว่า

สถานะการเงิน (Wealth Index) รวยกว่า คะแนนสูงกว่า

โรคประจำตัว (Underlying Disease) ผลกระทบจากโรคประจำตัว

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ
คะแนนสมรรถภาพสมอง

Balancing is the key

ประโยชน์ของการตรวจคัดกรอง
ให้พบผู้มีภาวะผิดปกติโดยเร็ว
(Early detection)

การสูญเสียทรัพยากรด้านสุขภาพ
เช่น บุคลากร หรือ ค่าใช้จ่ายจากการ
ตรวจเพิ่มเติม
(Healthcare Resource Loss)

การตรวจคัดกรองสมองเสื่อมอาจพิจารณาทำในกลุ่มที่มีความเสี่ยงเช่น อายุมาก การศึกษาต่ำ
เศรษฐกิจไม่ดี อาศัยในชนบท หรือมีโรคประจำตัว เช่น โรคไตเรื้อรังหรือโรคหลอดเลือดสมอง